

Rutiner og etterkontroll

FØRERKORT OG HJERNESLAG

Spesialergoterapeut Charlotte S. Frantzen

Forskjellige krav til bilkjøring

Bilkjøring er en aktivitet som stiller krav til bla. syn, våkenhet, være oppmerksom på flere ting samtidig, retningsans, kritisk evne, og samspill mellom bevegelse og tankene.

Det krever at vi skal oppfatte, vurdere og ta en avgjørelse i løpet av få sekunder. Vi skal handle hensiktsmessig og behersket.

§ 2. Generelt krav til helse

Ingen må føre motorvogn når vedkommende ikke er i stand til å kjøre på trafikksikker måte på grunn av sykdom, bruk av midler som gir svekket kjøreevne, eller annen helsesvekkelse.

Når innehaver av førerkort som følge av helsesvekkelse angitt i første ledd har grunn til å tvile på om føring av motorvogn kan skje på trafikksikker måte, plikter vedkommende å oppsøke lege for undersøkelse før videre kjøring finner sted.

Dersom legen finner at vedkommende ikke fyller helsekravene, plikter legen å gi melding om det til statsforvalteren, jf. [lov om helsepersonell § 34](#), jf. [§ 76](#), jf. forskrift fastsatt i medhold av tidligere [legelov § 48](#).

§ 5. Undersøkelsen av førerkortsøker

Vurdering av om helsekrav er oppfylt for føring av motorvogn skal ut over en generell helseundersøkelse omfatte:

- a. undersøkelse av sensoriske funksjoner (syn, hørsel)
- b. vurdering av kognitiv funksjon, psykiske lidelser og atferdsforstyrrelser
- c. undersøkelse av førlighet
- d. vurdering av legemiddelforbruk og bruk av rusmidler
- e. blod-, urin- eller andre relevante prøver og undersøkelser i den utstrekning det er nødvendig for å bedømme søkers helsemessige skikkethet.

Forskrift om førerkort m.m. (førerkortforskriften), kapittel 3, § 5

Helseattest

Helseattest skal fremlegges

- når politi, helsemyndighet eller vegmyndighet krever det for å kunne vurdere om søker om førerrett eller innehaver av førerkort har en sykdom, bruker midler som gir svekket kjøreevne eller har annen helsesvekkelse som medfører at helsekravene ikke er oppfylt
- ved første gangs søknad om eller fornyelse av førerkort gruppe 2 og gruppe 3
- ved utvidelse av førerkortet til tyngre førerkortgruppe
- ved fornyelse av førerkort med tidsbegrensning
- ved fornyelse av førerkort etter fylte 80 år.

The image shows a digital form titled "Helseattest førerrett" from HelseDirektoratet. The form is for a driver's license application and includes the following sections:

- Header:** HelseDirektoratet logo and title "Helseattest førerrett". Subtext: "Ved søknad om førerrett, kompetansebevis eller kjøreseddel. Skal fylles ut av lege."
- Personal Information:** Fields for "Etternavn, fornavn og mellomnavn" and "Fødselsnummer".
- Medical Information:** A series of checkboxes for:
 - Jeg er søkers fastlege.
 - Eventuell annen tilknytning (vikar, behandlende spesialist o.l.).
 - Søkers identitet er kjent fra tidligere.
 - Det er forevist [akseptabel legitimasjon](#) med navn, fødselsnummer/D-nummer og bilde.
 - Jeg har lest søkers egenerklæring om helse.
- Helseattesten gjelder:** A grid of checkboxes for:
 - Førerkort første gang
 - Utvidelse
 - Fornyelse
 - Innbytte av utenlandsk førerkort
 - Tilbakelevering
 - Utrykningskompetanse
 - Kjøreseddel for drosje inntil 8 passasjerer
 - Kjøreseddel for buss
 - Godkjenning som trafikklærer
 - Godkjenning som førerprøvesensor
- Førerkortgruppe:** Three checkboxes for "Førerkortgruppe 1", "Førerkortgruppe 2", and "Førerkortgruppe 3".

Førerkort etter hjerneslag

Før utskrivning til hjemmet bør alle som har hatt hjerneslag eller TIA spørres om de har og fortsatt ønsker å ha førerkort. For alle som har hatt hjerneslag eller TIA og ønsker å ha førerkort, skal kjøreevne vurderes. Det skal gis informasjon om regelverket, risiko, eventuelle restriksjoner og videre oppfølging.

Etter et hjerneslag kan evnen til å kjøre bil på en sikker måte være midlertidig eller varig svekket.

De vanligste årsakene er:

- forandringer i kognitive funksjoner
- svekket syn (synsfeltutfall/synsoppfattelse)
- epilepsi
- motoriske og sensoriske forandringer (lammelse eller styringsproblemer i arm og/eller ben)

Enkeltstående TIA [med bedring innen 24 timer] eller hjerneslag med bedring innen en uke

Fører kortgruppe 1 (bil)

- Helsekrav oppfylt etter en måned dersom det ikke er synsfeltutfall, kognitiv svikt, lammelser eller følgetilstander som påvirker kjøreevnen.
- Helseattest kan deretter gis med anbefaling om førerrett for inntil to år av gangen i fire år, før førerrett kan gis med vanlig varighet.

Fører kortgruppe 2 og 3 (bus/lastebil)

- Helsekrav oppfylt etter tre måneder dersom det ikke er synsfeltutfall, kognitiv svikt, pareser eller følgetilstander som påvirker kjøreevnen.
- Helseattest kan deretter gis med anbefaling om førerrett for inntil ett år av gangen i fire år, før førerrett kan gis med vanlig varighet.

[TIA eller hjerneslag - Helsedirektoratet](#)

Flere TIA eller et hjerneslag med a) bedring innen en uke og b) god rehabilitering

Førerkortgruppe 1 (bil)

- Helsekrav oppfylt etter tre måneder.
- Helseattest kan deretter gis med anbefaling om førerrett for inntil to år av gangen i fire år, før førerrett kan gis med vanlig varighet.

Førerkortgruppe 2 og 3 (buss/lastebil)

- Helsekrav oppfylt etter seks måneder etter vurdering av relevant spesialist.
- Helseattest kan deretter gis med anbefaling om førerrett for inntil ett år av gangen i fire år, før førerrett kan gis med vanlig varighet.

I tillegg gjelder det [generelle helsekravet i § 16](#)

[TIA eller hjerneslag - Helsedirektoratet](#)

§ 16. Helsekrav ved neurologiske sykdommer

Helsekrav er ikke oppfylt når neurologisk sykdom, skade eller operative inngrep gir endret funksjon av det sentrale eller perifere nervesystem med svekket balanse, svekket koordinasjon, svekkede psykomotoriske funksjoner, svekkede kognitive funksjoner eller visuell neglekt og svekkelsen medfører økt trafiksikkerhetsrisiko.

Hjerneslag med

- a) remisjonstid lengre enn en uke
- b) tilfredsstillende syn førlighet og kognitiv funksjon
- c) risikofaktorer kartlagt og tilfredsstillende behandlet

Førerkortgruppe 1 (bil)

- Helsekrav oppfylt etter seks måneder.
- Helseattest kan deretter gis med anbefaling om førerett for inntil to år av gangen i fire år, før førerett kan gis med vanlig varighet.

Førerkortgruppe 2 og 3 (buss/lastebil)

- Helsekrav oppfylt etter ett år etter vurdering av relevant spesialist.
- Helseattest kan deretter gis med anbefaling om førerett for inntil ett år av gangen i to år før førerett kan gis med vanlig varighet.

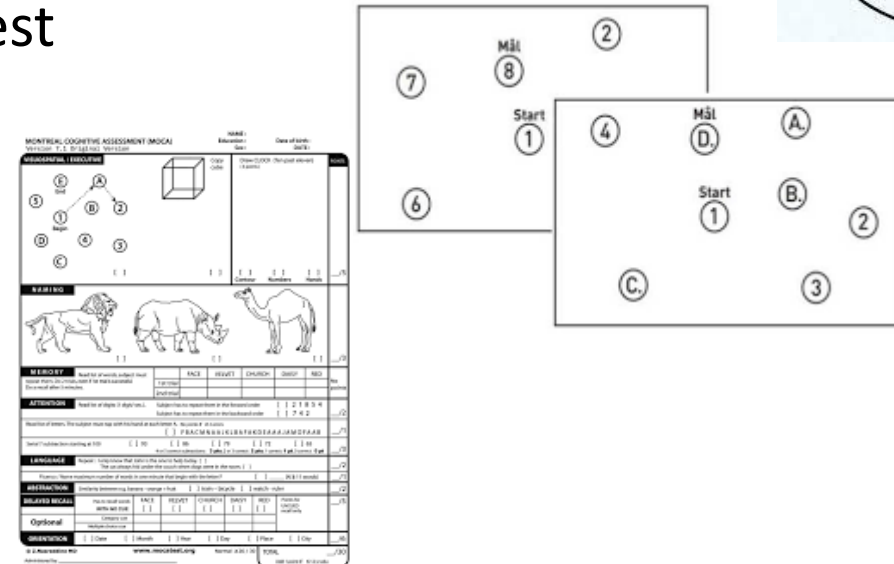
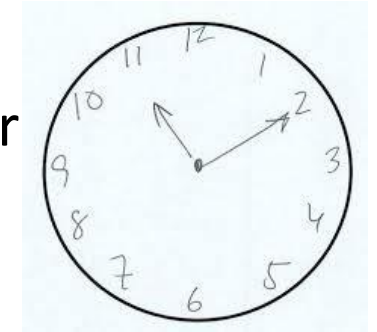
[TIA eller hjerneslag - Helsedirektoratet](#)

§ 15. Helsekrav ved kognitiv svikt

Helsekrav er ikke oppfylt når svekkelse av kognitiv funksjon medfører trafikksikkerhetsrisiko.

Ved mistanke om kognitiv svikt skal pasienter igjennomprøvede tester

- Trail making A og B
- Mini mental status test (MMSE) eller Moca-test
- Klokketest

	Indikerer godkjent	Tvil	Indikerer svikt
TMT-A-NR3	≤60 sek	61-110 sek	≥ 111 sek
TMT-B-NR3	≤170 sek	171-300 sek	≥ 301 sek

	Indikerer godkjent	Tvil	Indikerer svikt
MMSE-NR3	26	19-25	18
Klokketest KT-NR3	4-5	2-3	0-1

[Kognitiv svikt \(§ 15\) - Helsedirektoratet](#)

Muntlig kjøreforbud

Der optiker, lege eller psykolog finner at helsekravene til førerkort ikke er oppfylt, men at de kan være oppfylt før det er gått seks måneder, skal de informere førerkortinnehaver om at vedkommende ikke har rett til å føre motorvogn så lenge helsesvekkelsen varer. Dette kalles et "muntlig kjøreforbud". Informasjonen bør også gis [skriftlig](#). Vurderingen journalføres.

Ved tvil om helsekravene er oppfylt vil det ofte være aktuelt å be pasienten avstå fra kjøring inntil dette er avklart. Pasienten må informeres om at kjøring ikke er tillatt dersom helsekravene ikke er oppfylt.

Etter [helsepersonelloven § 31](#) er det opplysningsplikt til politi dersom det er "nødvendig for å avverge alvorlig skade på person eller eiendom".

["Muntlig kjøreforbud" - Helsedirektoratet](#)

Rutiner ved Ringerike sykehus

Kjøreforbehold fastsettes av lege ***før utskriving etter retningslinjer***

- Kontroll hos ergoterapeut i forbindelse med slagpoliklinikk 3 mnd.
- Innkalles via brev. + sms påminnelse

Bedring er individuelt:

- Noen trenger mer tid enn andre.
- Noen utfall kan bli varige og øke fare i trafikken eks: svekket oppmerksomhet, seint reaksjonsevne, tap av kritisk sans, nedsatt orientering, redusert utholdenhet, osv

Fører kortvurdering

- Generell samtale
- Observasjon av bevegelser, førlighet, balanse osv.
- Spørsmål om syn og hørsel
- Spørsmål om kjøretøy
- Kognitive ferdigheter testes i samtale og kognitive tester

Resultatene og/eller videre oppfølging drøftes med overlege

Faktorer som kan påvirke prestasjon under testene

Nervøsitet/prestasjonsangst

Kort skolegang (under 7 år)

Nedsatt hørsel- har ikke med høreapparat eller dårlig batterier

Finmotorikk/skjelving

Redusert syn eller dårlige briller

Behov for praktisk kjøretest?

En anmodning fra lege må sendes til statsforvalteren, som vurderer om Statens vegvesen skal bes om å foreta en kjørevurdering. Det gjelder for eksempel i saker der legen er i tvil om søker om førerrett eller førerkortinnehaver oppfyller helsekravene ved kognitiv svikt, en psykisk lidelse, etc.

Legen skal i anmodningen opplyse om hva som spesielt ønskes vurdert under kjørevurderingen, særlig når det er noe konkret som bør testes eller at kjøreruten må tilpasses. For eksempel:

- Sykdomskategori (syn, førlighet, kognitiv svikt, nevrologiske sykdommer, etc.).
- Hva som spesielt bør vurderes, f.eks.:
 - Synsfeltutfall; f.eks. sjekke om kandidaten får med seg hendelser på sidene.
 - Reaksjoner – dvs. har søker normal reaksjonstid?
 - Vurdering av kjøring i mørket
- Om det er behov for mer enn normal tid til kjørevurderingen.
- Når kjørevurderingen er gjennomført, sender trafikkstasjonen resultatet tilbake til legen, slik at legen kan bruke det i sin videre vurdering av om helsekravene er oppfylt.

Foto: Privat

Dispensasjon for førerett med geografisk begrensning

Etter [fører kortforskriften § 4-3](#) er det en åpning for å søke om dispensasjon for et geografisk begrenset område, men det gis svært sjelden førerett med geografisk begrensning. For å kunne få førerett med en slik begrensning, må fylkesmannen først ha fattet vedtak om at det kan gis dispensasjon fra helsekravene for et omsøkt område. Vedtaket om å gi førerett for et avgrenset område fattes av Statens vegvesen.

Lege utsteder helseattest der det fremgår at helsekravene ikke er oppfylt, og en eventuell vurdering om hvorfor det i det konkrete tilfellet kan vurderes dispensasjon for førerett med geografisk begrensning.

Utdrag fra Vegdirektoratets førerkorthåndbok

«Ordnningen er etablert for personer – uansett alder – som ikke tilfredsstiller de ordinære helsekravene, men hvor et forholdsvis enkelt trafikkbilde samt søkers lokalkunnskap, kompenserer for helsesvekkelsen slik at kjøringen kan foregå på en trygg måte. Den geografiske begrensningen kan ikke omfatte en kommune eller et større område, men skal normalt angis med bestemte veger med utgangspunkt i søkers bopel. Det er snakk om veger med forholdsvis lav ÅDT (årsdøgntrafikk). Dispensasjon gis ikke for kjøring i tettbygd nærområde. Ordnningen gjelder ikke for helsesvekkelse som skyldes vanlig aldring, visusvekkelse, anfallslidelser og medikamentmisbruk».

[Helseundersøkelse, helseattest, søkers informasjonsplikt og dispensasjon \(§§ 4–8\) - Helsedirektoratet](#)

Takk for meg!

